

ΤΟΥ **Κώστα Παπαδάκη***

I. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΟΙΟΝ ;

1. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΑΠΟ ΛΙΓΟΥΣ ΓΙΑ ΛΙΓΟΥΣ

Η απεργία των δικηγόρων, που για πρώτη φορά μετά από χρόνια ξεκινούν τριήμερη αποχή 19 έως 21-11-2014 και από ό,τι φαίνεται θα ακολουθήσει συνέχεια, δεν είναι άσχετη με τη γενικότερη κατάσταση στην οικονομία και την κοινωνία και τον ξεσηκωμό που επίσης βρίσκεται σε εξέλιξη ενόψει της πανεργατικής απεργίας στις 27-11-2014, όπου άλλωστε στους απεργούς ήδη προστίθενται και τα μέλη των Δικηγορικών Συλλόγων της χώρας.

Η αιτία της απεργίας έχει τις ρίζες της στην ίδια πολιτική, που πλήττει πρώτα τους πολίτες και μετά τους δικηγόρους, **τον περιορισμό δηλαδή της έννομης προστασίας** και την προσθήκη οικονομικών και γραφειοκρατικών εμποδίων στην πρόσβαση των πολιτών στα δικαστήρια, τα οποία εδώ και χρόνια λειτουργούν πολύ περισσότερο **ως μηχανισμός καταστολής παρά ως μηχανισμός παροχής έννομης και δικαστικής προστασίας στον πολίτη**. Πολύ περισσότερο δε τα τελευταία χρόνια που οι μνημονιακές πολιτικές έρχονται να αποτελειώσουν την εκθεμελίωση ενός υποτυπώδους κράτους πρόνοιας, το οποίο στην Ελλάδα δεν περιέλαβε ποτέ την έννοια του κράτους δικαίου, δεδομένου ότι η δωρεάν πρόσβαση στην έννομη προστασία υπήρξε πάντα ανύπαρκτη.

Έτσι, για την εκάστοτε κυβέρνηση τα δικαστήρια ήταν ένα μαγαζί το οποίο έφερνε μεγάλα έσοδα, που όμως καθόλου δεν ίδρωνε να δαπανά τα αντίστοιχα για τον εξοπλισμό των υποδομών της, και κυρίως τις προσλήψεις του απαιτούμενου αριθμού δικαστών, γραμματέων, τεχνικών και υπαλλήλων ώστε να μπορεί στοιχειωδώς να ανταποκρίνεται στις ανάγκες λειτουργίας της.

Αντίθετα, τα κονδύλια που διατίθενται όλο και περισσότερα φαίνεται να εξαντλούνται κυρίως στην πολυδάπανη ανέγερση νέων **φυλακών υψίστης ασφαλείας, τύπου Γ'**, αλλά όχι στην πρόσληψη γιατρών και τον εκσυγχρονισμό του νοσοκομείου των φυλακών και στην **ανέγερση πολυτελών δικαστικών κτιρίων** που στην πράξη δεν εξυπηρετούν κανέναν και κάνουν δυσκολότερη τη ζωή όσων κυκλοφορούν σε αυτά.

2. ΒΟΗΘΕΙΑ, ΟΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΕΣ !!!

Αντίθετα, στο επίπεδο των στοιχειωδών υποδομών η κατάσταση παραμένει τόσο τραγική ώστε ακόμη και στα Πταισματοδικεία και τις άλλες προανακριτικές αρχές να μην υπάρχουν ακόμα **ηλεκτρονικοί υπολογιστές**, με αποτέλεσμα οι καταθέσεις των μαρτύρων και κατηγορουμένων να γίνονται **χειρόγραφες, όπως επίσης χειρόγραφες «καθαρογράφονται»** και οι ποινικές αποφάσεις, και να βασανίζουν επί πολλά χρόνια τα μάτια των αναγνωστών τους. Θα αρκούσαν λίγες χιλιάδες ευρώ μόνο.

Αλλά η σκέψη και το όραμα όλων των μαθητευόμενων επί χρόνια «μεταρρυθμιστών» του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ούτε μέχρι εκεί δεν έφτασε !!!

Και όλα αυτά στην εποχή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και του ηλεκτρονικού εκσυγχρονισμού των

δικαστικών διαδικασιών.

Πέρα από όλα τα παραπάνω, η επικέντρωση των κυβερνητικών πολιτικών τα τελευταία χρόνια στο πεδίο της οικονομίας φαίνεται ότι έχει αφήσει όλους τους εκάστοτε υπουργούς και γενικούς γραμματείς του πολυπάθου Υπουργείου Δικαιοσύνης να παριστάνουν με ξένα κόλλυβα τον μεταρρυθμιστή, να συγκροτούν νομοπαρασκευαστικές επιτροπές και να αλλάζουν κάθε λίγο και λιγάκι, όχι πάντα για σαφή αιτία και λόγο, κείμενα βασικών νομικών κωδίκων (Αστικός Κώδικας, Ποινική Δικονομία, Πολιτική Δικονομία, Ποινικός Κώδικας κτλ.), που είναι νομοθετήματα διαχρονικά και δομικά και που οι αλλαγές τους πρέπει να γίνονται μέσα από μία συντεταγμένη, συνολική φιλοσοφία και σοβαρές διαβουλεύσεις, ιδίως ανάμεσα σε όσους έχουν την εμπειρία της καθημερινής τους εφαρμογής.

Αντί αυτών όμως, κάθε υπουργός συγκροτεί νομοπαρασκευαστικές επιτροπές με σκοπό να εκπληρώσει τη φιλοδοξία της υστεροφημίας του, αυταπατώντας ότι θα μείνει στην ιστορία επειδή τροποποίησε και αυτός κάποιον Κώδικα (τον οποίο, πριν προλάβει να εγκαταλείψει το υπουργείο του, ο διάδοχός του θα μεταρρυθμίσει εκ νέου) κ.ο.κ. Έτσι, η προμήθεια των σχετικών κωδίκων ακολουθεί ρυθμούς αγοράς εφημερίδων λόγω των συνεχών, σχεδόν καθημερινών τροποποιήσεων.

Και αποτέλεσμα όλων αυτών είναι **η επαύξηση της ανασφάλειας δικαίου** που επικρατεί, ανάμεσα σε πολλά άλλα πράγματα, τα τελευταία χρόνια, καθώς είναι δύσκολο πραγματικά να γνωρίζει κανένας ποιος νόμος ισχύει και ποιος έχει τροποποιηθεί, πολύ περισσότερο όταν **η σχέση του όγκου νομοθετικής ύλης** ανάμεσα στην Ελλάδα και τις πρώτες 15 χώρες – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει προσμετρηθεί εδώ και 20 χρόνια ότι βρίσκεται στο **40:1**, χαρακτηριστικό της πολυνομίας που υπάρχει στην Ελλάδα.

Φαίνεται ότι όμως όλα αυτά δεν ενδιαφέρουν το νομοθέτη ο οποίος, αντί να κάνει τα δύσκολα απλά, επιμένει να κάνει τα απλά δύσκολα και κυρίως αυτή του η επιμονή έχει ένα **ταξικό πρόσημο**: τα κάνει δύσκολα για τους εργαζόμενους και το λαό, απλά για τις τράπεζες και τους οικονομικά ισχυρούς.

Το προτεινόμενο νομοσχέδιο, εμφανώς τραπεζικής εμπνεύσεως κατά τις μείζονες αλλαγές, και ταξικών μνημονιακών επιλογών κατά τις υπόλοιπες μιλάει μόνο του.

Όσο για τα μέλη της συγκεκριμένης νομοπαρασκευαστικής επιτροπής διερωτάται εύλογα κανείς **ποιόν εκπροσωπούν** ;

Οι δύο αρεοπαγίτες που συμμετείχαν μειοψήφισαν οικτρά στη Διοικητική Ολομέλεια του Αρείου Πάγου στην προσπάθειά τους να υπερασπίσουν το ν/σ.

Οι δικαστές επίσης διαφωνούν, όπως και οι συμβολαιογράφοι και οι δικαστικοί επιμελητές.

Οι εκπρόσωποι του Δ.Σ.Α. (η αναζήτησή μας δεν ανακάλυψε κανένα κείμενο διαφωνίας τους) συμμετείχαν στη σύνταξη ενός σχεδίου νόμου που βρίσκει αντίθετους τους δικηγορικούς συλλόγους και όλους τους λοιπούς φορείς «του χώρου της δικαιοσύνης».

Οι πολίτες (συνδικάτα, ενώσεις καταναλωτών, σύλλογοι δανειοληπτών κλπ), ούτως ή άλλως, όπως πάντα, δεν ρωτήθηκαν.

Ποιόν λοιπόν εκφράζουν οι προτεινόμενες προς ψήφιση τροποποιήσεις ;

II. ΤΟ «BIG BANK» ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ :

Το νομοσχέδιο με τίτλο «Τροποποιήσεις στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας», το οποίο αιφνιδιαστικά και χωρίς να ολοκληρωθούν οι όποιες διαβουλεύσεις κατατέθηκε στη Βουλή προς ψήφιση τις προηγούμενες μέρες, περιέχει μία σωρεία διατάξεων οι οποίες ανατρέπουν προς το δυσμενέστερο σειρά ρυθμίσεων του

προηγούμενου Κώδικα, καθιστώντας χειρότερη τη θέση των διαδίκων και των δικηγόρων, επισφαλή την απονομή δικαιοσύνης, υψηλό το κόστος πρόσβασης σε αυτή κτλ.

Οι κυριότερες κατευθύνσεις στις οποίες κινείται το νομοσχέδιο είναι οι εξής :

1. Κατάργηση της αμεσότητας της δίκης.

Καθιερώνεται η **δίκη δι' αλληλογραφίας** στην τακτική διαδικασία (άρθρα 237, 238) και, αντί της εμφάνισης απόδειξης, προβλέπεται η προσκόμιση **ενόρκων βεβαιώσεων** μαρτύρων, οι οποίες μάλιστα αυξάνονται από 3 σε 5 τον αριθμό για κάθε διάδικο στο πρώτο στάδιο, **συν 3 για την προσθήκη**, συνολικά 8 για κάθε διάδικο.

Και μόνο κατ' εξαίρεση το δικαστήριο, αν κρίνει ότι τα έγγραφα δεν αρκούν για τη διαλεύκανση της αλήθειας, μπορεί να διατάξει σε ειδική δικάσιμο την εξέταση ενός μόνο μάρτυρα από κάθε πλευρά και, αν το δικαστήριο αυτό είναι πολυμελές, πράγμα σπάνιο όπως θα δούμε παρακάτω, ο μάρτυρας εξετάζεται από ένα μόνο μέλος της σύνθεσης του δικαστηρίου.

Η ρύθμιση αυτή καταργεί την αμεσότητα της δίκης, **γραφειοκρατικοποιεί την πολιτική δίκη**, προσομοιώνοντάς τη με τη διοικητική, καθιστά την παρουσία του δικηγόρου ακόμα περισσότερο απαραίτητη στο διάδικο, του οποίου τη δική του παρουσία αχρηστεύει παντελώς και προνομιοποιεί ένα αποδεικτικό μέσο εντελώς υποβαθμισμένο, του οποίου η χρήση γεννήθηκε νομοθετικά για εντελώς άλλους σκοπούς.

Πράγματι, αξίζει τον κόπο εδώ μία ιστορική αναδρομή στο θεσμό των ενόρκων βεβαιώσεων. Καθιερώθηκαν με το ν. 1540/1944 ως υποκατάστατο πιστοποιητικών και βεβαιώσεων δημοσίων υπηρεσιών που, επειδή η σύντομη έκδοσή τους ήταν αδύνατη υπό τις συνθήκες των εποχών εκείνων, ο νόμος έδινε την ευθύνη στους ενδιαφερομένους να βεβαιώνουν υπεύθυνα το γεγονός από το οποίο εξαρτάται η έκδοση μιας τέτοιας βεβαίωσης, προκειμένου να προχωρούν οι υποθέσεις τους και να μην μπλοκάρουν στα γρανάζια της γραφειοκρατίας.

Αργότερα τη θέση των ενόρκων βεβαιώσεων για το σκοπό αυτό πήραν οι υπεύθυνες δηλώσεις του ν. 105/1969 και μετέπειτα 1599/1986.

Όμως ο νόμος περί ενόρκων βεβαιώσεων διατηρήθηκε σε ισχύ και εντάχθηκε στους Κώδικες Πολιτικής Δικονομίας, προκειμένου να λειτουργήσει συμπληρωματικά προς την εξέταση μαρτύρων στο ακροατήριο, στην οποία ο Κώδικας (εντελώς ανεξήγητα και αναιτιολόγητα) έθετε πάντα τον περιορισμό, υπό την κρίση του δικαστηρίου βέβαια, του ενός μόνο μάρτυρα που εξετάζεται στο ακροατήριο. Η ρύθμιση αυτή είχε σαν αποτέλεσμα να είναι ελάχιστοι οι δικαστές οι οποίοι λαμβάνουν υπόψη και παίρνουν σοβαρά τις ένορκες βεβαιώσεις, και καλά κάνουν άλλωστε, αφού είναι γνωστό ότι συντάσσονται από τους δικηγόρους και ότι οι μάρτυρες απλώς καλούνται να τις υπογράψουν και να επιβεβαιώσουν το περιεχόμενό τους, χωρίς να υποβάλλονται στη βάση των ερωτήσεων από τον πρόεδρο ή από τον αντίδικο δικηγόρο. Αντίθετα, οι μάρτυρες οι οποίοι εξετάζονται στο ακροατήριο και υποβάλλονται σε αντίστοιχες ερωτήσεις θεωρούνταν, και σωστά, περισσότερο αξιόπιστοι.

Όμως, αντί να καταργηθούν, με το άρθρο 36 ν. 3994/2011 οι ένορκες βεβαιώσεις αναβαθμίστηκαν και κατέστησαν αυτοτελές αποδεικτικό μέσο.

Αντί να κινείται λοιπόν η Πολιτική Δικονομία στην κατεύθυνση της ενίσχυσης της αμεσότητας της δίκης και της αναβάθμισης των αποδεικτικών στοιχείων που είναι αξιόπιστα, πράττει εντελώς το αντίθετο. Η επιλογή αυτή είναι **διαστροφική για τη λειτουργία της δικαιοσύνης**, αλλά και αλλοτριωτική για την ίδια τη λειτουργία του δικηγόρου.

Ο δικηγόρος δεν είναι, ούτε πρέπει να είναι, συντάκτης ενόρκων βεβαιώσεων ή καθοδηγητής των μαρτύρων ως προς το τι θα καταθέσουν. Ούτε καν συντάκτης δικογράφων, σε πρώτο πρόσωπο διατυπωμένων. Δεν ταυτίζεται με τον εντολέα του, ούτε ρόλος του είναι να διαμορφώνει, αλλά να υπερασπίζει τη θέση του. Γίνεται εκ των πραγμάτων προς υπεράσπιση του διαδίκου τον οποίο εκπροσωπεί. Όμως η αναγωγή του σε κύριο συντάκτη του περιεχομένου των ενόρκων βεβαιώσεων, για τις οποίες μάλιστα ήδη εδώ και χρόνια τα Ειρηνοδικεία απαιτούν τη γελιοτότητα να υποβάλλεται εκ των προτέρων συνημμένο στη σχετική αίτηση του διαδίκου ολόκληρο το περιεχόμενό τους, έτσι ώστε να πιστοποιείται ότι αυτό είναι γνωστό σε εκείνον που ζητά να γίνουν, προτού αυτές διατυπωθούν, συνιστά **προφανή παρέκκλιση από το ρόλο του δικηγόρου - υπερασπιστή** και προσιδιάζει περισσότερο προς το ρόλο του ηθικού αυτουργού ψευδών ή, κατά περίπτωση, συκοφαντικών κειμένων προς εξυπηρέτηση του διαδίκου.

Επιπλέον, ο **πληθωρισμός** αυτός των **ενόρκων βεβαιώσεων**, που όπως προαναφέρθηκε αυξάνονται σε 8 συνολικά (βλ. άρθρο 422 παρ. 3, όπως διαμορφώνεται) **σημαίνει τον πολλαπλασιασμό του όγκου** της πληρωμένης, για όσους διαδίκους έχουν λεφτά, ή **απλήρωτης**, για όσους δικηγόρους δεν μπορούν να επιβάλουν την αμοιβή τους στον πελάτη τους, **υπερεργασίας** του δικηγόρου και την υπερσυσσώρευση του γραφειοκρατικού μέρους της αστικής δίκης, το οποίο μοιάζει περισσότερο με γραφειοκρατική αλληλογραφία και υποβολή φακέλων παρά με ζώσα διαδικασία, εξέταση μαρτύρων ή και διαδίκων στο ακροατήριο και μάλιστα από όλους τους δικαστές.

Αντί το μοντέλο της αστικής δίκης να πλησιάζει προς το μοντέλο προφορικότητας και αμεσότητας της ποινικής, που είναι αναμφισβήτητα το πλέον επιτυχημένο από τα τρία συστήματα δικονομικής διαδικασίας στην Ελλάδα, απομακρύνεται και πλησιάζει προς το διοικητικό. Ο λόγος φυσικά δεν είναι ότι αποτελεί μία αφόρητη τυπικότητα η εμφάνιση απόδειξη και η ζωντανή δίκη, όπως θρασύτατα διατυπώνει η αιτιολογική έκθεση του νομοσχεδίου. Αυτό είναι το πρόσχημα. Η πραγματική αιτία είναι οι επιθυμητές περικοπές στα έξοδα λειτουργίας των δικαστηρίων και η απροκάλυπτη πίεση στους διαδίκους για αποσυμφόρησή τους. Αυτή ήδη προ πολλού εκφράζεται με το θεσμό της **διαμεσολάβησης (ιδιωτικής απονομής αστικής δικαιοσύνης)**, τον οποίο σταδιακά όλοι οι οικονομικά ισχυροί θα μπορούν να επιβάλλουν ως ρήτρα παρέκτασης δικαιοδοσίας με σχετικούς συμβατικούς όρους προς τους αντισυμβαλλομένους τους, καθώς επίσης και με τη δυνατότητα του δικαστηρίου να προτείνει στους διαδίκους την προσφυγή σε διαδικασία διαμεσολάβησης, αν κατά την κρίση του αυτό ενδείκνυται (άρθρο 214Γ του νομοσχεδίου), χωρίς νόμος να προβλέπει ποιος πληρώνει τη διαμεσολάβηση και γιατί.

2. Τα πολυμελή δικαστήρια σχεδόν καταργούνται ολοκληρωτικά.

Στο αρχικό σχέδιο υπήρχε μία τάση μερικής επαναφοράς της αρμοδιότητας των πολυμελών δικαστηρίων, ιδίως για τις εφέσεις. Προβλεπόταν οι εφέσεις κατά αποφάσεων ειρηνοδικείων να δικάζονται από πολυμελή πρωτοδικεία και οι εφέσεις κατά αποφάσεων μονομελών πρωτοδικείων να δικάζονται από τριμελή εφετεία, όπως πριν τον ν. 3994/2011. Ακόμα, να μειωθεί στις 150.000 € το όριο της ανώτατης καθ ύλην αρμοδιότητας των μονομελών στην τακτική διαδικασία και στις 15.000 € το όριο της κατώτατης.

Όλα αυτά εγκαταλείφθηκαν στο υπό ψήφιση ν/σ.

Η διεύρυνση της αρμοδιότητας των μονομελών δικαστηρίων, κατά κανόνα ή κατ' εξαίρεση και ανεξαρτήτως του ύψους του ποσού της επίδικης διαφοράς, διευρύνεται σε τόσο επικίνδυνο σημείο, ώστε μονομελή δικαστήρια να εκδικάζουν πλέον :

α) Όλες τις λεγόμενες περιουσιακές διαφορές, ανεξαρτήτως ύψους ποσού, δηλαδή όλες τις ειδικές διαδικασίες.

β) Όλες τις διαφορές τακτικής διαδικασίας μέχρι ποσού 250.000 ευρώ.

γ) Ακόμη και τις σοβαρότερες γαμικές διαφορές, όπως είναι η προσβολή πατρότητας (17 παρ. 1 συνδ. με 592 αρ. 3) κτλ.

Αν συνεκτιμηθεί ότι μονομελείς συνθέσεις δικάζουν τις ίδιες διαφορές και σε δεύτερο βαθμό, ήδη από την περίοδο θέσπισης του ν. 3994/2011, φτάνουμε στο τραγικό συμπέρασμα ότι υπάρχουν υποθέσεις οι οποίες σε όλη τη διαδρομή των βαθμών δικαιοδοσίας ουσίας τους κρίνονται από μονομελείς συνθέσεις.

Τα μονομελή δικαστήρια όμως αφενός είναι η **αποθέωση της δικαστικής αυθαιρεσίας**, αφού ένας μόνος δικαστής μπορεί να αυθαιρετεί χωρίς να δίνει λόγο και να ελέγχεται από κανέναν, ενώ ένα συλλογικό δικαστήριο, όπως και μία συλλογική επιτροπή σε οποιοδήποτε χώρο του διοικητικού δικαίου, είναι προφανές ότι λειτουργεί αποτελεσματικότερα, αφού προλαμβάνει λάθη, ελέγχει τον εισηγητή κ.ο.κ.

Συνεπώς ο **κίνδυνος επισφαλούς απονομής της δικαιοσύνης** με την επιπόλαιη διεύρυνση της αρμοδιότητας των μονομελών δικαστηρίων, όπως δυστυχώς κατά τρόπο καταγέλαστο έχει γίνει και στον χώρο της ποινικής δικαστικής εξουσίας, όπου **σε μονομελή δικαστήρια πλέον έχουν ανατεθεί ακόμη και κακουργήματα**, εγκυμονεί σοβαρό κίνδυνο, πηγάζει από τον ποταπό λόγο της περικοπής κονδυλίων για μισθούς δικαστές, αλλά περιέχει επικίνδυνη κλιμάκωση της δικαστικής αυθαιρεσίας και του κινδύνου έκδοσης εσφαλμένων αποφάσεων.

3. Περιορισμός έννομης προστασίας.

Με το νέο νόμο καταργείται η δυνατότητα αυτοπρόσωπης παράστασης των διαδίκων χωρίς πληρεξούσιο δικηγόρο στο **Ειρηνοδικείο** (εκτός αν πρόκειται για περίπτωση μικροδιαφορών), αλλά και στα **ασφαλιστικά μέτρα** και στην εκούσια και στις **εργατικές διαφορές** (παλιό άρθρο 665).

Μόνο στις μικροδιαφορές πλέον επιτρέπεται παράσταση χωρίς δικηγόρο, η οποία όμως είναι δώρο άδωρο :

α) με την κατάργηση της δυνατότητας προφορικής άσκησης αγωγής (468)

β) με την απαγόρευση εκπροσώπησης του διαδίκου από συγγενείς (472) και

γ) **με την υποχρέωση κατάθεσης προτάσεων** από τον - χωρίς δικηγόρο παριστάμενο - διάδικο **κατά τη συζήτηση και όχι αργότερα** (άρθρο 468 νομοσχεδίου), καθώς και για την αόριστη περίπτωση της αποτροπής κινδύνου.

Έτσι, οι πολίτες στερούνται της δυνατότητας να υπερασπίσουν τον εαυτό τους μόνοι τους και χωρίς δικηγόρο, όπως αποτελεί επιλογή τους σε μια αστική υπόθεση, ακόμα και ήσσονος σημασίας (π.χ. αρμοδιότητας Ειρηνοδικείου), τη στιγμή κατά την οποία τους επιτρέπεται να εμφανίζονται σε τριμελή πλημμελειοδικεία ή τριμελή εφετεία πλημμελημάτων χωρίς δικηγόρο.

Πρόκειται για μία ακόμα υποκρισία του συστήματος της αστικής έννομης τάξης, την οποία οφείλουμε να καταγγείλουμε. **Οι δικηγόροι δεν έχουν ανάγκη από καμία συντεχνιακή κατοχύρωση παραστάσεων** που δεν είναι συναλλακτικά ώριμες και κοινωνικά αναγκαίες, είτε σε συναλλαγές είτε σε δίκες. Ούτε θα καταδεχτούν να γίνουν οι ακριβοπληρωμένοι παραστάτες των φτωχών, όταν οι πλούσιοι τους έχουν επιφυλάξει το ρόλο του φτωχού συγγενή. Τα αιτήματα για **αναδιάταξη της δικηγορικής ύλης** που θέταμε εδώ και μία εικοσαετία δεν εισακούστηκαν ποτέ, με αποτέλεσμα να μην καθιερωθούν υποχρεωτικές παραστάσεις δικηγόρων σε τομείς που πραγματικά δεν είναι δυνατό να διεκπεραιωθούν χωρίς νομική εργασία (όπως ενδεικτικά ιδιωτικές συμβάσεις υψηλού οικονομικού περιεχομένου, διοικητικές διαδικασίες ενστάσεων προμηθειών διαγωνισμών, τραπεζικά δάνεια κτλ.).

Πέρασαν τα χρόνια και η απώλεια σοβαρών πεδίων δικηγορικής ύλης μεγάλης αιχμής παλιότερα, πχ αγοραπωλησίες ακινήτων, προσημειώσεις, παραστάσεις σε εταιρικά συμβόλαια κτλ., σε συνδυασμό με την όλη οικονομική κρίση, την έλλειψη ρευστότητας και την έλλειψη οικονομικής ανάπτυξης, έφεραν τους δικηγόρους σε απόλυτο οικονομικό και επαγγελματικό αδιέξοδο, με το κόστος της καθημερινής δικηγορίας να αυξάνεται (υποδομές, παράβολα, μεγαρόσημα κτλ.) χωρίς να μπορεί να μετακυλιστεί στον ανήμπορο οικονομικά πελάτη και τους χρόνους εκδίκασης των υποθέσεων να αυξάνονται.

Όμως η απάντηση δεν είναι η συντεχνιακή διεκδίκηση παραστάσεων περιττών για τον κόσμο, όπως αυτές που μας προσφέρει σαν δόλωμα το νέο σχέδιο νόμου του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (βλ. άρθρο 94), αλλά η διεκδίκηση των δικαιωμάτων των διαδίκων να μπορούν να έχουν άμεση πρόσβαση στη δικαιοσύνη, χωρίς υποχρεωτικές παραστάσεις και την καθιέρωση των **υποχρεωτικών δικηγορικών παραστάσεων εκεί που είναι συναλλακτικά ώριμες και κοινωνικά αναγκαίες.**

Από το κράτος οφείλουμε να απαιτήσουμε την εκπλήρωση της υποχρέωσής του για παροχή έννομης και δικαστικής προστασίας που απορρέει από το άρθρο 20 του Συντάγματος και από σειρά υπερσυνταγματικής διάταξης νομοθετικών κειμένων διεθνών συμβάσεων (Ε.Σ.Δ.Α., Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα κτλ.), δικαίωμα το οποίο φαλκιδεύει, υπονομεύει και καταργεί με όλα τα διαδοχικά νομοσχέδια τα οποία θεσπίζει.

4. Τα παράβολα ... αυγατίζουν.

Το νομοσχέδιο διατηρεί το υψηλό κόστος πρόσβασης στη δικαιοσύνη, καθώς δεν επιχειρεί καμία ρύθμιση είτε για την κατάργηση της υποχρέωσης καταβολής δικαστικού ενσήμου στις αναγνωριστικές αγωγές, που κατά τρόπο αυθαίρετο και παράλογο επέβαλε πριν 3 χρόνια με το ν. 3994/2011, ούτε για την κατάργηση των παραβόλων που θεωρεί υποχρεωτικά προαπαιτούμενα για την άσκηση ενδίκων μέσων.

Αντίθετα, προσθέτει κατά το δοκούν παράβολα, όπως π.χ. στο άρθρο 571 το οποίο προβλέπει ότι για να συζητηθεί αναίρεση η οποία σε πρώτο στάδιο κρίνεται ως αβάσιμη από τριμελές Συμβούλιο του Αρείου Πάγου, εκτός από το παράβολο των 300 ευρώ που έχει δώσει για την άσκησή της, πρέπει να καταβάλει παράβολο έως και 900 ευρώ επιπλέον, αν θέλει να την προχωρήσει σε συζήτηση, συν φυσικά τις δικαστικές δαπάνες τις οποίες θα καταβάλει σε περίπτωση δικονομικής ήττας.

5. Το νομοσχέδιο καταργεί στην πράξη τα προνόμια των εργατικών απαιτήσεων, τροποποιώντας το άρθρο 977 Κ.Πολ.Δ., στο οποίο αντικαθιστά την προτεραιότητα των απαιτήσεων

του άρθρου 975 παρ. 3 ουσιαστικά με ποσοστώσεις οι οποίες καταργούν τον προνομιακό χαρακτήρα των εργατικών απαιτήσεων, οι οποίες ενώ από χρόνια μοιράζονται το προνόμιό τους με σωρεία άλλων απαιτήσεων, οι οποίες μπαίνουν στην ίδια τάξη, π.χ. απαιτήσεις Δημοσίου, απαιτήσεις Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης κτλ., εξακολουθούν να διατηρούν τον προνομιακό τους χαρακτήρα μόνο υπό τον περιορισμό ότι έχουν προκύψει την τελευταία διετία πριν από την πτώχευση ή τον αρχικό πλειστηριασμό, περιορισμός ο οποίος δεν υπάρχει σε καμία άλλη απαίτηση. Στην πράξη καμμία εργατική απαίτηση δεν προλαβαίνει να διατηρεί τον προνομιακό της χαρακτήρα μέχρι την πτώχευση ή τον πλειστηριασμό.

Προνομιοποιεί τις απαιτήσεις των εμπραγμάτως εξασφαλισμένων πιστωτών, π.χ. τράπεζες, αντιστρέφοντας την κατανομή του πλειστηριάσματος, που πλέον περιέρχεται κατά 65% σε αυτές, κατά 25% στις απαιτήσεις του άρθρου 975 (εργαζόμενοι) και κατά 10% στις ..... μη προνομιούχες απαιτήσεις, διαστρεβλώνοντας κάθε έννοια προνομίου και κατοχύρωσης των απαιτήσεων των εργαζομένων.

6. Το νομοσχέδιο διαμορφώνει τη βάση για τον κρατικό και φορολογικό έλεγχο - υπέρ της τρόικας τελικά - όλων των ιδιωτικών δικών και απαιτήσεων, με την υποχρεωτική αναγραφή του Α.Φ.Μ. των διαδίκων στα δικόγραφα.

7. Το νομοσχέδιο καθιερώνει επισφαλείς τρόπους γνωστοποιήσεων (e-mail κτλ.), κατά τρόπο ασαφή και με αδιαφανείς διαδικασίες χάριν μείωσης του κόστους (προς όφελος ποιών ;) που περιέχει σοβαρούς κινδύνους, π.χ. ηλεκτρονική ειδοποίηση για δικασίμους, ηλεκτρονική ειδοποίηση οφειλετών (!!!) για αποφάσεις σχετικές με πλειστηριασμούς κ.τ.λ., επιδόσεις διαταγών πληρωμών κατά προσώπων αγνώστου διαμονής η κατοίκων εξωτερικού σε τυχαίους αντίκλητους, επιδόσεις σε ανήλικους συνοίκους (128) κ.λ.π.

8. Το νομοσχέδιο περιέχει την ψευδή υπόσχεση επιτάχυνσης της διεξαγωγής της δίκης στην τακτική διαδικασία εντός πέντε μηνών από την κατάθεση της αγωγής, αλλά είναι γνωστό ότι για την επιτάχυνση δεν αρκεί η πρόβλεψη με ατελείς νομοθετικές διατάξεις της διεξαγωγής δικών ή της έκδοσης αποφάσεων εντός μιας ορισμένης προθεσμίας, αλλά απαιτείται αφενός η υποδομή για να μπορεί να γίνει αυτό, κυρίως σε έμψυχο δυναμικό δικαστών και γραμματέων, καθώς επίσης και οι κυρώσεις σε όσους παραβιάζουν τις προθεσμίες.

Ο σημερινός υπουργός Δικαιοσύνης πριν χρόνια ως πρόεδρος της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων, επαιρόταν με έγγραφά του ότι χάρη στις ενέργειές του αχρήστευσε τις πειθαρχικές κυρώσεις που προβλέπονταν εναντίον δικαστών οι οποίοι καθυστερούσαν την έκδοση αποφάσεων τακτικής διαδικασίας, η οποία μάλιστα από τον υπουργό Δικαιοσύνης κ. Παπαληγούρα είχε οριστεί σε 8 μήνες, διπλασιάζοντας το όριο του Γ. Κουβελάκη (ΠΑΣΟΚ, 1993) που είχε καθιερώσει προθεσμία τετράμηνη.

Είναι προφανές λοιπόν ότι καμία εγγύηση δεν υπάρχει γι' αυτό, ενώ στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας εξακολουθούν να υπάρχουν ακόμα διατάξεις - ευχολόγια (π.χ. 672 Α στη σημερινή, αλλά και την προγενέστερη μορφή του), τα οποία τάζουν σύντομη προθεσμία έκδοσης αποφάσεων που δεν τηρείται ποτέ. Πρόκειται για άλλο ένα δόλωμα κενό περιεχομένου.

Σύντομες πραγματικά δικάσιμοι υπάρχουν μόνο για μεγάλους εργοδότες που ζητούν να κηρύσσονται **απεργίες παράνομες** και καταχρηστικές. Για αυτούς και μόνο τα δικαστήρια δουλεύουν μέρα νύχτα και Σαββατοκύριακα. Και τους δικαιώνουν πάντα.

9. Η αναγκαστική εκτέλεση διαμορφώνεται στα μέτρα των τραπεζών :

- Αναδιάταξη προνομίων υπέρ των Τραπεζών (975 - 977),
- Απαγόρευση αναγγελιών μετά τον πλειστηριασμό και περιορισμός τους πέντε μέρες πριν από αυτό (972) που σημαίνει επίσπευση των καταγγελιών τραπεζικών δανείων, σπουδή και μέριμνα για δαπάνες χαμένες αν ο πλειστηριασμός δεν επακολουθήσει.
- Πολλαπλές κατασχέσεις κινητών (958), άρα ανταγωνισμός δανειστών (ποιός θα αντέξει ;) πολλαπλά έξοδα που δεν είναι βέβαιο ότι θα συμπεριληφθούν στα προαφαιρούμενα από τον πίνακα κατάταξης (975) έξοδα εκτέλεσης, ιδίως αν έγιναν από επισπεύδοντα που δεν ολοκλήρωσε την εκτέλεση..
- Περιορισμός ενδίκων μέσων κατά αποφάσεων σε δίκες εκτέλεσης (933 επ., 971)
- Δικαίωμα άμεσης καταγγελίας μισθώσεων (ακόμα και επαγγελματικών) σε πλειστηριαζόμενα ακίνητα από υπερθεματιστές και επέλευση εννόμων συνεπειών σε δύο μήνες (1009).

10. Και άλλα πολλά.

Ολως ενδεικτικά και όσο επιτρέπει η επισκόπηση των τρεχουσών ημερών, το νομοσχέδιο :

- Καταργεί την υπάρχουσα δομή, αρίθμηση και κεφαλαιοποίηση του Κ.Πολ.Δ. και χωρίζει τις ρυθμίσεις για τις δίκες (πλήν της εκουσίας που παραμένει) σε δύο κατηγορίες, την τακτική και την «ειδική διαδικασία

των περιουσιακών διαφορών», στην οποία ενσωματώνει όλες τις ως τώρα ειδικές; διαδικασίες

- Διευρύνει τις ευθύνες των δικηγόρων απέναντι στους εντολείς τους και την υπόθεση γενικά, αφού τους καθιστά υποχρεωτικά **εσαεί αντίκλητους** των εντολέων τους όχι μέχρι την έκδοση οριστικής, όπως ίσχυε μέχρι τώρα, αλλά μέχρι την έκδοση αμετάκλητης απόφασης πλην εναντίας γνωστοποίησης (άρθρο 143).

- Πλήττει την αρχή του φυσικού δικαστή, αφού απαγορεύει την προσβολή απόφασης η οποία έχει ληφθεί από δικαστήριο διαφορετικό του καθ' ύλην αρμοδίου (άρθρο 47).

- Προβλέπει την **εξέταση μαρτύρων με τηλεδιάσκεψη**, επιτρέποντας δηλαδή στους μάρτυρες ουσιαστικά να αναγιγνώσκουν καταθέσεις ή να λειτουργούν με την παρουσία υποβολέα.

- Επιβάλλει σωρεία ενεργειών, κόπων και δαπανών πριν τη δίκη (κατάθεση προτάσεων και αποδεικτικών εγγράφων, ένορκων βεβαιώσεων έως και οκτώ ανά διάδικο, προσθήκη - αντίκρουσης κλπ) **άσκοπων (και συχνά απλήρωτων) εφόσον δεν επακολουθήσει η δίκη.**

- Καταργεί την ανταγωγή, αφού επιβάλλει την άσκησή της με χωριστό δικόγραφο, άρα ουσιαστικά με αυτοτελή αγωγή (άρθρο 268).

- Καταργεί την άσκηση αντέφησης και πρόσθετων λόγων με τις προτάσεις και καθιερώνεται με ποινή απαραδέκτου η προβολή τους με ιδιαίτερο δικόγραφο (591).

- Καταργεί την προφορική άσκηση πρόσθετης παρέμβασης στο ειρηνοδικείο (215 παρ. 2).

- Καθιστά υποχρεωτική την κατάθεση προτάσεων και στο ειρηνοδικείο (115).

- Περιορίζει το δικαίωμα άσκησης κύριας παρέμβασης μόνο στον πρώτο βαθμό (978).

- Επιβάλλει συμβολαιογραφικό (αντί ιδιωτικό) πληρεξούσιο ακόμα και στις εργατικές διαφορές (94)

- **Καταργεί την ελεύθερη εκτίμηση** των αποδεικτικών μέσων, αναδιατυπώνοντας την πρόβλεψη του άρθρου 340, αλλά και την εμάρτυρη απόδειξη για υπόθεση αξίας αντικειμένου άνω των 30.000 ευρώ.

- Υποβαθμίζει σε κατ' εξαίρεση, αντί σε κάθε περίπτωση, την επιτρεπτή απόδειξη με μάρτυρες (άρθρα 393, 394).

- Δυσχεραίνει την αυτεπάγγελτη διαδικασία διόρθωσης απόφασης (317 παρ. 3).

- **Μειώνει την προθεσμία έφεσης** σε 2 αντί για 3 χρόνια από τη δημοσίευση της απόφασης (άρθρο 518), καθώς και της αναίρεσης (άρθρο 564), η οποία μάλιστα αρχίζει από τη δημοσίευση της απόφασης που περατώνει τη δίκη και όχι από τότε που καθίσταται τελεσίδικη.

- Επιτρέπει στο Άρειο Πάγο να **εξετάζει αυτεπαγγέλτως**, χωρίς να απαιτείται πλέον πρόταση του εισηγητή (και σωστά) **αλλά χωρίς και να προβλέπεται η ενημέρωση των διαδίκων** προκειμένου να υπερασπίζονται τις θέσεις τους, αυτεπαγγέλτων λόγων αναίρεσης για τις περιπτώσεις αναιρετικών λόγων που προβλέπονται και τώρα.

- Προβλέπει τη δυνατότητα έκδοσης **διαταγής πληρωμής ακόμη και με απόφαση ασφαλιστικών μέτρων** η οποία εκδίδεται μετά από ομολογία ή αποδοχή της αίτησης του οφειλέτη, παρέχοντας με αυτό τον τρόπο στις τράπεζες και σε κάθε οικονομικά ισχυρό, που θα μπορεί να σέρνει αυτοστιγμή στα δικαστήρια τον οφειλέτη, να εξοπλίζεται με δικαστικό τίτλο εναντίον του.

- Διατηρεί την απαγόρευση προσωρινής εκτέλεσης αποφάσεων κατά του Δημοσίου, των Δήμων και των Κοινοτήτων (άρθρο 909), ενώ δεν εντάσσει στα άρθρα 908-909 περί υποχρεωτικής εκτελεστότητας τις αξιώσεις από αμοιβές, ούτε προωθεί στο άρθρο 910 (υποχρεωτική προσωρινή εκτελεστότητα) τις εργατικές διαφορές.
- Διατηρεί την άχρηστη πρόβλεψη της εγγραφής στο πινάκιο.
- Καταργεί το δικαίωμα αναίρεσης επί δικών για ανακοπές κατά αναγγελίας πιστωτών (άρθρο 971 παρ. 2).
- Επιτρέπει την **πολλαπλή κατάσχεση κινητών** (958) με ό,τι αυτό συνεπάγεται όσον αφορά τη σύγχυση στην εκτέλεση.
- Διατηρεί τον θεσμό της **προσωπικής κράτησης** ως μέσον αναγκαστικής εκτέλεσης (άρθρο 1047), έστω και περιορισμένα, και τον υπαγάγει στην (απλούστερη) ειδική αντί της τακτικής διαδικασίας όταν ζητείται αυτοτελώς.

Η κατάργηση της αμεσότητας της δίκης, η κατάργηση της εμμάρτυρης απόδειξης, η εξέταση μαρτύρων με τηλεδιάσκεψη, οι επισφαλείς γνωστοποιήσεις και επιδόσεις, καθώς και η **κατάργηση** της αυτοπρόσωπης παράστασης άμεσα και έμμεσα συντείνουν και στην κατάργηση ενός άλλου συνταγματικού αγαθού, που είναι **η αρχή της δημοσιότητας της δίκης**, που δεν αποβλέπει φυσικά στην παροχή θεαμάτων για τους πολίτες, αλλά στον **κοινωνικό έλεγχο** της ορθότητας της συμπεριφοράς και της κρίσης της δικαιοσύνης που απονέμεται.

Δημοσιότητα δεν υπάρχει φυσικά ούτε μέσα από τις τηλεδιασκέψεις, ούτε μέσα από την αλληλογραφία των εκατέρωθεν προτάσεων, αποδεικτικών μέσων και αντικρούσεων.

Επιτέλους, έλεος !

III. ΚΙΝΗΜΑΤΙΚΗ ΔΙΕΞΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ : ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η απάντησή μας στο νομοσχέδιο οφείλει πρώτα απ' όλα να δοθεί μέσα από μια ξεκάθαρη οπτική γωνία του τι ζητάμε από αυτό που ονομάζεται αστική δικαιοσύνη.

Αυτό που ζητάμε δεν μπορεί να είναι τίποτα λιγότερο, παρά η πλήρης και ανεμπόδιστη, αδάπανη εξασφάλιση του δικαιώματος δικαστικής και έννομης προστασίας προς όφελος των πολιτών που προσφεύγουν στα δικαστήρια και ιδιαίτερα των κοινωνικά αδύνατων (εργαζόμενων, δικαιούχων διατροφής κτλ.), χωρίς κόστος, αφού η φορολόγηση υποτίθεται ότι γίνεται για να καλύπτεται το κόστος των κοινωνικών υποδομών, ανάμεσα στις οποίες προεξάρχουσα είναι η απονομή δικαιοσύνης, χωρίς γραφειοκρατικά εμπόδια, με ταχύτητα και με αποτελεσματικότητα.

Συνεπώς, η απάντησή μας δεν πρέπει απλά και μόνο να αρκείται στην κατ' άρθρο αντιμετώπιση του νομοσχεδίου. Ούτε να περιμένει την κυβέρνηση πότε θα ετοιμάσει το επόμενο. Απαιτείται η εκπόνηση ενός διεκδικητικού επιθετικού προγραμματικού πλαισίου.

Πρέπει πρώτα απ' όλα να προτάσσονται κατευθύνσεις οι οποίες εξασφαλίζουν την παροχή του δικαιώματος έννομης προστασίας και συχνά βαδίζουν μακρύτερα από την συγκεκριμένη αντιπαραβολή και αντιπάρθεση διατάξεων. **Οι δικηγορικοί σύλλογοι δεν φαίνεται να τις έχουν.** Η αντίθεσή τους στο ν/σ (όχι συνολική για όλους), αν και ξεκινά από σωστή αφετηρία δεν έχει την ανάλογη κατεύθυνση και αντιπρόταση. Κάνουν λόγο για ανάγκη ενίσχυσης της διαμεσολάβησης και αποσυμφόρησης των δικαστηρίων. Αναμασούν δηλαδή τις κυρίαρχες κατευθύνσεις για ιδιωτικοποίηση της δικαιοσύνης και ελάφρυνση των δικαστηρίων, που την τελευταία εικοσαετία όλες οι κυβερνήσεις υποστηρίζουν. Οι

κατευθύνσεις αυτές έχουν τη βάση τους στην ιστορικά εσφαλμένη πεποίθηση ότι τα δικαστήρια γεμίζουν από τη «δικομανία των Ελλήνων» και όχι από τη δικομανία του νομοθέτη και ότι **η προσφυγή των πολιτών στην δικαστική εξουσία είναι συνιστά συμπεριφορά ενοχλητικών πελατών**, που την αποσπούν από τον βασικό της ρόλο, αυτόν της καταστολής (στον οποίον όντως διαπρέπει τα τελευταία χρόνια) αντί να λύνουν πληρώνοντας (διαμεσολαβητές ή μπράβους) τις ιδιωτικές τους διαφορές ή να τις ξεχνούν και να εθίζονται στην ανοχή της αδικίας. Τέτοιους όντως υπηκόους θέλει σήμερα η εξουσία.

Σκεφθείτε τι θα γινόταν αν οι ιατρικοί σύλλογοι συντάσσονταν με την κατεύθυνση να αποσυμφορηθούν τα νοσοκομεία (έστω και αν ο κόσμος είναι άρρωστος) και να μπαίνει όποιος πληρώνει, αλλιώς να πηγαίνει σε κλινικές.

Η αποδοχή συνεπώς τέτοιων «προτεραιοτήτων» ενισχύει ιδεολογικά την κυβέρνηση, αποπροσανατολίζει την κοινωνία, εξυπηρετεί αυτούς που θέλουν τα δικαστήρια **παραμάγαζο των τραπεζών** και οπλίζει το χέρι της κυβέρνησης και του κάθε ψευτομεταρρυθμιστή του Υπουργείου, με την αγαστή σύμπραξη των μεγάλων οικονομικών συμφερόντων να κάνουν απρόσιτη την πρόσβαση στη δικαστική προστασία, να νομοθετούν ερήμην της κοινωνίας, να θεσπίζουν νόμους αρνησιδικίας, να αυξάνουν κόστος και ταλαιπωρία, να υποβαθμίζουν τον θεσμικό και κοινωνικό ρόλο του δικηγόρου, δημιουργώντας του συνεχώς τριβές με τους εντολείς του.

Οι δικηγόροι οφείλουν να διεκδικήσουν μαζί με την κοινωνία ανάμεσα στα άλλα τη **μονομερή διαγραφή του χρέους και την κρατικοποίηση των τραπεζών**, που θα εξασφαλίσουν αφενός τους αναγκαίους πόρους για τη λειτουργία των κοινωνικών υποδομών και αφετέρου το τέλος των κόκκινων δανείων και των ψιλών γραμμάτων και την αποδέσμευση από την ασφυκτική οικονομική εξάρτηση από τις τράπεζες που στέκεται αιτία και της μη επίλυσης άλλων ιδιωτικών διαφορών.

Και να αντιτάξουν στο νομοσχέδιο όχι μόνο την **απαίτηση πλήρους απόσυρσής του**, αλλά και κατευθύνσεις διεκδικήσεων που να αποκαθιστούν, κατοχυρώνουν και διευρύνουν το πολλαπλά τραυματισμένο συνταγματικό δικαίωμα της έννομης και δικαστικής προστασίας και τα αντίστοιχα στην αξιοπρεπή διαβίωση, εργασία, υγεία κλπ

Τέτοιες είναι, εντελώς ενδεικτικά, μεταξύ άλλων :

1) Η καθιέρωση **ανακριτικού συστήματος** αντί του συζητητικού σε υποθέσεις αυξημένης κοινωνικής σημασίας, όπως είναι τα **εργατικά, οι διατροφές και οι αμοιβές**, έτσι ώστε να πάψει να αποτελεί καθήκον και ιδιωτική υποχρέωση του διαδίκου που προκαλεί τη δίκη η αναζήτηση της αλήθειας, αλλά να γίνεται και **αυτεπάγγελτη υποχρέωση του δικαστή**, ξεπερνώντας τα όρια της συμπεριφοράς των αντιδίκων.

2) Η είσπραξη των ποσών που επιδικάζονται στις παραπάνω περιπτώσεις από το κράτος και εκχώρηση των απαιτήσεών του κατά των οφειλετών προς αυτό. Κράτος δικαίου δεν σημαίνει απλώς και μόνο η παροχή δικαστηρίων και μάλιστα με υψηλό κόστος και τρομερό χρόνο καθυστέρησης, αλλά και η αποτελεσματική ικανοποίηση του δανειστή, όπως γίνεται με το Ι.Κ.Α. όταν προσφεύγει ο ασφαλισμένος σε βάρος του εργοδότη του. Ο ασφαλισμένος αποκτά τα αντίστοιχα συνταξιοδοτικά δικαιώματα, ανεξάρτητα εάν το Ι.Κ.Α. εισπράξει ή όχι τις εισφορές από τον εργοδότη του.

3) Αποδυνάμωση του γραφειοκρατικού μοντέλου, **ενίσχυση των μορφών αμεσότητας της αστικής δίκης**, προφορικότητα και δημοσιότητα της διαδικασίας, απλοποίηση διαδικασιών, απογραφειοκρατικοποίηση, ιδιωτικά και όχι συμβολαιογραφικά πληρεξούσια, κατάργηση περιορισμών στην εξέταση μαρτύρων στο ακροατήριο, ελεύθερη αποδεικτική εκτίμηση και ει δυνατόν έκδοση απόφασης σε μία δικάσιμο μετά από διάσκεψη και μελέτη και των εγγράφων. Γενίκευση της ηχογράφησης στην τήρηση των πρακτικών σε όλες τις αστικές και ποινικές δίκες.

4) **Κατάργηση όλων των παραβόλων** για την άσκηση ή τη συζήτηση ενδίκων μέσων, κατάργηση του δικαστικού ενσήμου, τουλάχιστον για όλες τις αναγνωριστικές αγωγές, αλλά και για τις αγωγές διατροφής, εργατικών, αμοιβών κτλ.

5) Αποκατάσταση αρμοδιοτήτων **πολυμελών δικαστηρίων** και κατάργηση της αποκλειστικής αρμοδιότητας των μονομελών σε κάθε διαδικασία, τακτική και ειδική.

6) **Προσαρμογή των δικαστικών δαπανών** στο πραγματικό κόστος διεξαγωγής μίας δίκης και όχι μόνο στα ανώτατα δικαστήρια προς αποφυγή ενοχλητικών διαδίκων.

7) Κατάργηση της διαμεσολάβησης, της διαιτησίας και κάθε μορφής ιδιωτικής δικαιοσύνης και, σε κάθε περίπτωση, παροχή με νόμο αναγκαστικού δικαίου δικαιώματος του αντισυμβαλλομένου να αμφισβητεί τη ρήτρα αυτή που έχει υπογράψει κατά τη συνολολόγηση της σύμβασης μέσα σε εύλογο χρόνο από τη λήξη της.

8) Αποκατάσταση της **αποκλειστικότητας των προνομίων όλων των εργατικών απαιτήσεων** χωρίς τον περιορισμό της διετίας απέναντι σε κάθε άλλη απαίτηση.

9) Αποκατάσταση της παράστασης διαδίκων χωρίς δικηγόρο σε ειρηνοδικεία, ασφαλιστικά μέτρα, εργατικές διαφορές.

Ο αγώνας στα χέρια των δικηγόρων, μαζί με την κοινωνία και τους εργαζόμενους.

Αθήνα, 20/11/2014

*Ο Κώστας Παπαδάκης είναι Δικηγόρος, πρώην μέλος του Δ.Σ. του Δ.Σ.Α.

Πηγή: aristeriantepithesi